

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

3. De eius subiecto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

QVÆSTIO III.

De subiecto virtutum moralium.

10. **A**gitur hic de virtutibus appetitiuis: vt ita loquar, hoc est spectantibus ad appetitum aliquem, vt excludatur prudentia, de qua postea; supposita autem diuisione virtutis huiusmodi, de qua etiam postea, in iustitiam, temperantiam & fortitudinem, sensus quæstionis est quodnam sit subiectum harum trium virtutum. Quia in re sententia S. Thomæ est quod iustitia subiectetur in voluntate, Temperantia vero, & Fortitudo in appetitu sensitiuo. Scotus autem putat has etiam ponendas in voluntate, quamuis etiam aliqui habitus ponendi sint in appetitu sensitiuo, qui similibus nominibus gaudere possunt.

CONCLUSIO I.

Voluntas est capax Temperantia & Fortitudinis, & consequenter omnium virtutum, quæ ad has tres reuocari solent, vt sunt omnes omnino, quotquot dantur; vnde non solum ponendi sunt in ea habitus virtutis circa procurandum bonum alienum, sed circa proprium; nec solum vt exerceat operationes, sed vt moderetur passiones. Hæc est Scoti. 3. d. 33. cum suis omnibus & multis aliis contra Thomistas.

Probatur, autem quia voluntas potest velle bonum temperantiæ & fortitudinis non minus, quam bonum iustitiæ, & per frequentatos actus potest acquirere habitum ad hoc inclinante sic, sicut potest acquirere habitum iustitiæ; illi autem habitus, cum respiciant bonum Temperantiæ & Fortitudinis, erunt habitus temperantiæ & fortitudinis: ergo voluntas est capax talium habituum.

Probatur secundo, Quia si huiusmodi habitus non essent ponendi in voluntate, maxime quia est ex se sufficienter determinata ad bonum simpliciter; aut quia est libera; aut quia non habet passiones impediētes exercitium virtutis: aut quia alias ponendæ essent virtutes huiusmodi in Angelis, hæc enim sunt fundamenta aduersariorum: sed hæc non impediunt: ergo.

Probatur minor, Quia impedirent, etiam quo minus haberet habitum iustitiæ, vt est euident de primis duabus rationibus, ad quas etiam posituè respondendum; quod non sit ita determinata ad bonum, quin possit in eius prosecutione habere difficultatem, & per habitum consequenter magis inclinari ad eius prosecutionem, quam ex se est inclinata, & quamuis sit indifferens ex se ad prosecutionem, aut nō prosecutionem boni quantum ad hoc, quod possit vtrumque facere absque habitu; tamen potest per habitum inclinari ad vnam partem; licet non taliter, quin possit oppositum.

Potest etiam habere in se passiones inclinantes ad oppositum boni, ad quas temperandas vel tollendas utilis erit habitus; quod si etiam non haberet in se passiones, sed hæc essent in parte sensitua, tamen potest voluntas indigere habitu, vt facilius iis non obstantibus prosecutionetur bonum, cuius prosecutionem passiones illæ sensitivæ impedirent; & hinc etiam esset aliqua ratio, ob quam possent in voluntate humana habitus tales poni, quamuis non ponerentur in Angelis, quia Angeli carerent passionibus sensitivis, quibus non caret homo. Sed nec est inconueniens quod in Angelis etiam ponerentur habitus temperantiæ, & fortitudinis, quibus inclinaretur, non quidem ad temperate, aut fortiter agendum quoad actus sensitivos, sed ad amandum & procurandum honestatem illarum virtutum & illorum actuum etiam in iis, qui sunt eorum capaces, verbi gratia, in hominibus, videatur Commentarius meus in Scotum supra vbi fusius probatur conclusio.

CONCLUSIO II.

12. Ponendi sunt habitus in appetitu sensitiuo, qui scilicet facilius ipsam ad prosequendum bonum delectabile in ea mediocritate, in qua recta ratio diceret ipsam esse prosequendum, & qui virtuosus dicendi sint, non quod ex se tendant bonum in honestum; sed quod tendant in ipsum, utatenus actus eorum imperantur à voluntate ex amore boni.

nestatis; aut quatenus tendunt in illam mediocritatem, quæ habet honestatem obiectiuam ex natura sua. Hæc est communis in vtraque schola, & patet prima pars quia certum est appetitum ex se esse inclinatum ad exceedendam vel non ponendam illam mediocritatem; aut saltem per habitum vitiosum posse eam inclinari ad illam exceedendam vel non ponendam ergo vt faciliteretur ad eam ponendam sine excessu aut defectu, indiget habitu quem etiam experimur in nobis eo modo, quo possumus vltimos habitus experiri: ergo dantur tales habitus in appetitu sensitiuo.

Probatur secunda pars, Quia appetitus ex se non potest tendere in bonum honestum, sed tantum tendit in bonum delectabile, aut vtile ad bonum delectabile, ergo non potest habere vllum habitum, qui ex se tendat in bonum honestum, qua tale.

Probatur antecedens, Quia non tendit in vllum bonum, nisi quod proponitur per cognitionem sensitivam; hæc autem non proponit bonum honestum qua tale, vt est euident experientia.

Probatur tertia pars, Quia supposito quod ex se non tendant in bonum honestum, qua tale, non possunt dici virtuosus alio modo, quam aliquo ex illis in tertia parte specificatis.

13. Quod autem possint dici virtuosus sic, patet quia videtur esse magna virtus, quæ inclinatur ad illud, quod reuera honestum est, & retardat ab illo, quod est inhonestum, & hoc ex natura sua intrinseca, quamuis non tendat ex se in illud, quatenus honestum est; & similiter apparet esse magna virtus illa qualitas, quæ faciliat ad illum actum, qui ex se habet honestatem obiectiuam & imperatur à voluntate ob talem honestatem, habet etiam honestatem formalem: sed habitus, de quibus agimus faciunt hoc: ergo optime possunt vocari virtuosus, & dici possunt virtutes sensitivæ morales.

QVÆSTIO IV.

De diuisione Virtutum Moralium in quatuor Cardinales.

14. **Q**uatuor Virtutes, in quas Virtus vt sic communiter diuiditur, sunt Prudentia, Iustitia, Fortitudo, Temperantia, quæ Cardinales nuncupantur vel propter principalem; vel quia ab iis honestas omnis fulcitur, vt fores cardinibus; vel, quod idem est, quia in iis tanquam in cardine vita humana versari debeat. Duobus autem potissimum modis explicari solent hæc quatuor membra.

Primo cum D. Thoma prima secundæ quæstione. 68. articulo tertio & vigesimo secundo, sic vt sint inter se realiter distinctæ; & non sint species immediate diuidentes virtutem moralem vt sic; nec genera intermedia comprehendentia sub se tanquam species, de quibus prædicari possunt, omnes alias virtutes morales; sed sint quatuor particulares virtutes distinctæ speciei ab aliis, ita vt nec prædicari possint de illis, nec è contrà; quæ tamen sint omnium præcipuæ, intelligendo per prudentiam habitum intellectualem inclinantem ad dictandū practice quod rectum est; per iustitiam habitum inclinantem ad reddendum debitum strictū, quod reddi debet in commutationibus & distributionibus; per Temperantiam habitum temperantē delectationes tactus; per fortitudinem habitum inclinantē ad standū in bono rationis non obstante periculo mortis. Sic autem explicata diuisione, non adæquate diuideretur virtus moralis vt sic formaliter, quamuis posset dici sic diuidi, quatenus nulla virtus est, quæ non possit reduci ad aliquod membrum ex his, tanquam pars potestatiua, quatenus scilicet habeat aliquam proportionem vel affinitatem cum aliqua ex illis ad quam propterea reduci deberet.

Alio modo, & longe facilius, intelligi potest cum Scoti 3. d. 34. sic, vt sit adæquatissima, & comprehendat sub se omnes virtutes nulla dempra; Hoc autem modo per Prudentiam intelligitur habitus inclinans ad cognoscendum quid recte faciendum, aut vitandum sit; per iustitiā habitus inclinans ad ordinare gerendum se respectu,

Dantur habitus virtuosus in parte sensitiva diuisione virtutis in quatuor cardinales.